

Ö RETMEN ADAYLARININ ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNE İLİŞKİN GÖRÜMLERİ¹

TEACHER CANDIDATES OPINIONS ABOUT CHILD ABUSE AND NEGLECT

Firdevs SAV ÇAKAR²

Hülya YAZICI OKUYAN³

Ba vuru Tarihi: 01.08.2017 Yay,na Kabul Tarihi: 10.10.2017 DOI:10.21764/maeuefd.332243

Özet: Bu ara tırmanın amacı, eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Ara tırma nitel bir çalışmadır. Veri toplama aracı olarak katılımcılara ara tırma formları uygulanmış ve elde edilen verilerin analizi içerik analizi ile yapılmıştır. Ara tırmada, öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmalinin belirlenmesi, önlenmesi ve müdahale sürecine ilişkin bilgi ve becerilerinin yeterli düzeyde olmadığı, konuya ilişkin yasalar ve yönetmeliklerdeki rol ve sorumlulukların farkında olmadıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının bu konuda bilgi eksikliklerinin farkında oldukları ve yapılacak çalışmalara katılmaya istekli oldukları görülmüştür. Bu durum eğitim fakülteleri başta olmak üzere diğer fakültelerde çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin çalışmalar ve uygulamalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle küçük çocuklarla çalışacak olan öğretmenlerin bu konuda daha yetkin hale getirilmesi, öğretmen yetiştirme sürecinde çocuk istismarı, önleme ve müdahale konusunda dersler okutulması katkı sağlayacaktır.

Anahtar sözcükler: Çocuk istismarı, ve ihmali, önleme ve müdahale, öğretmen adayları,

Abstract: The aim of this research is to analyse the opinions about child abuse and neglect of fourth graders attending various departments in faculty of education. The research was a qualitative research and carried out with teacher candidates. As a data collection tool, participants were applied with semi-structured interview form by researchers, and acquired data was analysed with content analysis. As a result, in the study, it was determined that teacher candidates level of knowledge and skills related to determination, prevention and intervention process for child abuse and neglect were not at an adequate level. They were not aware of their roles and responsibilities related to the issue according to laws and regulations. At the same time, it was observed that candidate teachers were aware of their lack of knowledge and they were eager to participate in works to be done. This situation reveals that there is a need for studies and applications related to child abuse and neglect mainly in faculty of education and in other faculties. Especially, enhancing teachers who work with small children on this issue and giving courses on prevention and intervention for child abuse during teacher training process will contribute their skills.

Keywords: Child abuse and neglect, prevention and intervention, teacher candidates

Giriş

Günümüzde yaşanan olağanüstü teknolojik ve bilimsel gelişmelere, yasal düzenlemelere, eğitim ve sağlık olanaklarına, bilimsel ara tırma sonuçlarına rağmen çocuklara yönelik en temel tehdit ve riski oluşturan çocuk istismarı ve ihmalinin bu kadar yaygın olması büyük bir çelişkidir. Çocuklara sağlıklı, bir şekilde büyüyecekleri ve mutlu olacakları bir çevre

¹ Bu çalışmada NES- 2016- Uluslararası Akademik Ara tırmalar Kongresinde, 3-5 Kasım 2016, Antalya'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, firdevssavi@mehmetakif.edu.tr

³ Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, hokuyan@mehmetakif.edu.tr

olu turmak, her türlü tehlikeye kar , önlem almak yeti kin tüm bireylerin en önemli görevleri olmalı,d,r. Bu do rultuda, çocuklar,n geli imi ve uyumu aç,s,ndan çok önemli bir risk olu turan çocuk istismar, ve ihmali hiçbir ko ulda kabul edilemez, normale tirilemez, çocu a yüklenemez ve göz ard, edilemez bir konudur. Çocuk istismar,, istismarc,n,n gücünü çocuk üzerinde kendi ç,karlar,na yönelik olarak kötüye kullanmas, nedeniyle önleme ve müdahalede özellikle yeti kinlere odaklan,lmas,n, gerektirmektedir (Savi Çakar, 2017).

Çocuklar geli im sürecinde, gerçe i ay,rt etme ve karar verme yetkinli inin yeterli olmamas,, yeti kinlere ba ,ml, olmalar,, incinebilirlik düzeylerinin yüksek olmas, gibi karakteristik özellikleri nedeniyle istismara daha aç,kt,rlar. stismar sürecinde kendilerini koruyamalar,n,, savunmalar,n, ve bu durumla ba a ç,kamalar,n,n beklemek yanl, t,r. Dolay,s,yla çocuk istismar,n, önlemek ve mücadele etmek yeti kinlerin, kurumlar,n, ailelerin, okullar,n, devletlerin çocuklara kar , yerine getirmesi gereken en önemli sorumluluklar,n,n ba ,nda gelmektedir (Savi Çakar, 2017). stismar ve ihmal, çocuklar üzerindeki olumsuz bili sel, duygusal, fiziksel ve sosyal etkileriyle ya am boyu onar,lamaz sonuçlara yol açabilmektedir. Belirtilerinin her zaman gözle görülmesinin mümkün olmad, ,, çocu un bir ba kas,na anlatamad, , ve tesadüfi olarak ortaya ç,kmad, , sürece gizli kald, , ve uzun y,llar devam etti i bilinmektedir. Çocukluktan yeti kinli e kadar tüm ya am sürecini olumsuz etkileyen bir faktördür (Polat, 2007; Taner ve Gökler, 2004).

Çocuk istismar, çocu un sa l, ,n,, fiziksel ve sosyal geli imini olumsuz yönde etkileyen bir yeti kin, toplum veya ülke taraf,ndan bilerek veya bilmeyerek yap,lan davran, lar ekinde tan,mılamaktad,r (WHO, 2014). Çocuk istismar, ve ihmali genel anlamda çocuklar,n sa l,kl, ekilde büyüme ve geli mesini olumsuz yönde etkileyen her türlü davran, , kapsamaktad,r. Bu eylem ya da eylemsizliklerin sonucu olarak çocu un fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal aç,dan zarar görmesi, sa l,k ve güvenli inin tehlikeye girmesi söz konusudur Çocuk istismar, tekrarlay,c,d,r, genellikle çocu a en yak,n ki iler taraf,ndan uygulanmaktadır (Leetch ve Woolridge, 2013; Taner ve Gökler, 2004). İlgili literatür incelendi inde çocuk istismar, ve ihmali farklı ekilerde ortaya ç,kmaktadır. stismar fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismar ekinde ya an,rken; ihmal fiziksel, duygusal, cinsel, t,bbi ve e itim ihmali ekinde görülmektedir (Dereobal, ve di ., 2013; Pala, 2011; Polat, 2007). En yayg,n olarak kar ,la ,lan ve belirlenmesi daha kolay olan fiziksel istismar iken duygusal istismar ise farkedilmesi en zor olan istismar türü olarak kabul edilmektedir (Polat, 2001; 2007).

Fiziksel istismar, çocuklara fiziksel aç, dan zarar verilmesi, yaralanmas, na ya da ölümüne neden olacak kadar ciddi sonuçlar, içeren olumsuz davran, lar, kullan, lmas, d, r. Do rudan vurma, dövme, , s, rma, çimdikleme, vücudunda k, zar, kl, klar olu mas, na sebep olma gibi davran, lar, n yan, s, ra çocu u sarsmak, itmek fiziksel istismar kapsamında yer almaktadır (Dubowitz ve Bennett, 2007; Polat, 2001;). Fiziksel istismar kaza d, , yaralanmalard, r ve çocuk için hayati tehlike riski yüksektir, sakatlanma ve ölüm bu istismar türünde s, kl, kla olu an bir sonuçtur (Gökler, 2002; Taner ve Gökler, 2004). Fiziksel istismar daha çok eri kinler taraf, ndan çocu u cezaland, rmak, disipline etmek, öfkesini bo altmak gibi amaçlara hizmet ederken (im ek, Ulukol ve Bingöler, 2004) sonuçlar, aç, s, ndan telafi edilemez hasarlar, içermektedir. Fiziksel ihmal ise çocu un fiziksel ihtiyaçlar, n, n kar ,lanmamas,, beslenme, sa l, k, e itim gibi gereksinimlerinin göz ard, edilmesi anlam, n gelmektedir ve çocu un sosyal, bili sel, duygusal ve davran, sal geli iminde a , r ve uzun dönemli sonuçlar do urabilmektedir (Gökler, 2002).

Cinsel istismar, henüz fiziksel, cinsel, psiko-sosyal geli imini tamamlamam, olan çocu un bir eri kin taraf, ndan cinsel doyum için kullan, lmas, ve çocu a yönelik her türlü cinsel eylem olarak tan, mlanmaktadır (Oral ve ark., 2001). Çocu un fuhu a yönlendirilmesi, pornografik amaçl, kullan, lmas, (Polat, 2001), cinsel geli imine özen gösterilmemesi de say, labilir. Di er istismar türlerinden farklı olarak cinsel istismar ço unlukla uzun sürelidir ve y, llar boyunca fark edilmeden devam edebilmektedir (Oral ve ark., 2001). Büyük oranda tesadüfen farklı belirtilerle ortaya ç, kmaktadır. stismar ma durlar, n, n cinsel istismar nedeniyle utanma, korku, damgalanma, sevdi i ki ilerinin zarar görmemesi gibi nedenlerden dolayı, gizleme e ilimleri yüksektir (Polat, 2001),

Cinsel istismar, n çocuk üzerindeki etkilerine ili kin yap, lan çal, malarda çocuklar üzerinde birçok olumsuz sonuçtan bahsedilmektedir. Bu çocuklar, n ya ili ki kurmaktan kaç, nd, klar, ya da a , r, yak, nl, k gereksinimi duyup çok say, da, çok fazla beklenti içeren ve kontrol edici tarzda ili ki kurduklar, gözlenmektedir. Her iki tip ili ki de i levsellikten uzak olup genellikle yalnız, l, kla sonuçlanmaktadır (Tackett, 2002). Yüksek düzeyde riskli cinsel eylemler, cinsel istismara u ram, çocuk ve ergenlerde daha s, k görülmektedir. Ayr, ca, cinsel istismar öyküsü olan çocuklar, n daha fazla cinsel sald, r, da bulundu u da bildirilmektedir (Walrath, Ybarra ve Holden, 2003).

Duygusal istismar çocuklar, n psikolojik geli imlerine do rudan zarar verecek sözel ya da davran, sal eylemlerdir. Fiziksel ve cinsel istismar, n ayn, zamanda duygusal istismar, da içerd i unutulmamal, d, r. Tek ba , na var oldu u gibi di er istismar türlerinin çocuk

üzerindeki fiziksel hasarlar, ortadan kalkt, ,nda bile duygusal istismar devam edebilmektedir Bu nedenle daha yayg,n, daha zor belirlenen ve daha uzun süren bir istismar türü olarak kabul edilmektedir. Duygusal istismar ve ihmale maruz kalan çocuklarda birçok duygusal, davran, sal, geli imsel ve sosyal bozulmalar (Glaser, 2002); d, salla t,r,lm, ve içselle tirilmi sorunlar,, intihar giri imi, çocukluk ça , mastürbasyonu görülebilmektedir (Ünal, 2008). Ergenlerde duygusal istismara ili kin olarak ayr,ca, dü ük benlik sayg,s, ve yüksek kayg, düzeyi (Savi, 1999; Siyez, 2006), depresyon, sald,rganl,k, suçluluk (Adal,, 2007); davran, problemleri (Schatz ve di ., 2008) s,kl,kla ya anabilmektedir.

Duygusal istismar, tan,mılamadaki sorunlardan birisi, birçok yeti kin, ebeveyn ve e itimcinin duygusal istismara ili kin bilgi düzeyinin ve fark,ndal, ,n,n dü ük olmas,d,r. Bu nedenle duygusal istismar,n tan,mılanmas,nda ya anan sorunun a ,lmas, gerekmektedir. E er duygusal istismar tek ba ,na ya an,yor ise, yani fiziksel ve cinsel istismar yoksa dolayl, olarak çocu un duygusal ve davran, sal tepkilerinin gözlenmesi, uyum ve ba a ç,kma düzeyinin de erlendirilmesi, ebeveynleri ve di er yeti kinlerle ili kilerinin incelenmesi tan,mılamada yard,mc, olabilir (Savi Çakar ve Savi, 2016).

Son y,llarda istismar ve ihmal olgular,nda a amal, bir art, oldu u gözlenirken, bu durumun nedeninin, istismar ve ihmale u rayan çocuk say,s, ve/veya bildirilen vakalar,n oran,ndaki art, ,n etken oldu u belirtilmektedir (Sözen, 2005). Ayr,ca, bu süreçte toplumdaki fark,ndal, ,n artm, olmas,, bildirim zorunlulu unun etkisi, okul psikolojik dan, ma ve rehberlik hizmetlerinin etkinli i, sorumluluk sahibi yeti kinlerin bu konudaki çabalar, ve çocuklar,n yard,m kaynaklar,na ula ma olana ,n,n art, , gibi nedenlerin etkisi oldu u dü ünülmektedir.

Yap,lan çal, malarda istismar,n tüm dünyada yayg,n oldu u gibi ülkemizde de yayg,n bir sorun oldu u görülmektedir. statistikler tam olarak gerçek durumu yans,tmamakla birlikte ne kadar yayg,n oldu u konusunda fikir vermektedir. Dünya genelinde fiziksel istismara u rayan çocuklar,n %25-50 oran,nda oldu u (WHO, 2014), her y,l dünya çap,nda be yüz milyon ile bir buçuk milyar aras,nda çocu un iddete maruz kald, ,, iki yüz yetmi be milyon çocu un ise evde iddete tan,k oldu u belirtilmektedir (UNICEF, 2014). Türkiye'de ise ya ayan 7-18 ya grubundaki çocuklar,n aile içinde fiziksel u rama oran, %45, duygusal istismara u rama oran, %51 ve ihmale maruz kalanlar,n oran, %25 olarak ifade edilmektedir (Türkiye'de Çocuk istismar, ve Aile çi iddet Ara t,rmas,, 2010). Yap,lan bir ba ka çal, mada, çocuk istismar, tan,s, alan ya lar, 1-17 ya aras,nda de i en 46ø, (%51,7) k,z, 48å (%48,3) erkek toplam 89 çocuk de erlendirilmi ve cinsel, fiziksel, duygusal istismar

ve ihmal oranlar, sırasıyla %49, %25, %11, %14 bulunmuştur; istismar, gerçekte tirilen kişilerin fiziksel istismar olgularının %67'sinde baba iken, cinsel istismar olgularının %59'unda yabancı birisinin olduğu saptanmıştır. Fiziksel istismar kız ve erkek cinsiyette eşit şekilde iken, cinsel istismar olgularının çoğunluğunu (%56,8) kız çocukları oluşturdu ve belirlenmiştir (Koç ve ark., 2012).

Çocuk istismar, ve ihmaline ilişkin nedenler arasında toplumsal nedenler, anne babaya ilişkin nedenler ve çocuğun özellikleri sayılmaktadır. Toplumsal nedenler arasında istismara ilişkin toplumsal ve kültürel yapıya odaklanılmaktadır. Kültürel olarak kabul edilen otoriter ve cezalandırıcı çocuk yetiştirme uygulamaları, iddiate yönelik toleransın yüksek olması, önemli bir etkidir. Ekonomik yetersizlik gibi stres kaynakları, yoksulluk, işsizlik ve yetersiz ev koşulları, istismarla ilişkilidir. Diğer nedenler arasında ise; ebeveynlik konusunda yeterli bilgi ve donanımın olmaması, ailenin içinde bulunduğu stresli yaşam koşulları, aile içi sorunlar, alkol ve madde kullanımı (Polat, 2001; Ünal, 2008), ailede psikopatoloji ve anne babanın çeşitli ruhsal sorunlarının olması (Gemen, 2004; Stewart ve ark., 2006); düşük sosyo-ekonomik düzey (Öncü, Kurt ve Esenay, 2012); anne babanın çocukluk dönemi istismar yaşıtlarının olması (Bilge, 2009), ayrıca çocuğun engelinin olması, güç ve zor mizaçlı çocuklar risk altında kabul edilmektedir (Svensson, Bornehag ve Janson, 2011).

Çocuk istismar, sürecinde ebeveynlerin genellikle doğrudan kendileri istismar ederek ya da baskılarının istismar etmesine engel olmaması, izin vermede dolaylı olarak yer almaları, nedeniyle ebeveynler arasında öğretmenlerin ve diğer uzmanların daha fazla sorumluluk alması gerekmektedir (Savi Çakar ve Savi, 2016). Öğretmenlerin çocuk istismar, ve ihmalinin boyutları, çocuk üzerindeki etkileri ve önlenebilirliği gibi birçok konuda yeterli olmadığı, gösteren araştırmaların sonuçlarında öğretmenlerin çok önemli bir konumda oldukları vurgulanmaktadır. Çünkü öğretmenler öğrencilerle geçirdikleri zamanın uzun olması, nedeniyle istismara uğrayan öğrencileri daha kolay fark edebilir (McIntyre, 1990), istismara uğrayan çocukları tespit edebilir, bildirim ve müdahale sürecini başlatabilir (Walsh ve diğeri, 2008). Aynı zamanda aileleri tarafından kötü muameleye maruz kalan çocukların korunması, ve müdahale sürecinde etkin rol almaları, vurgulanmaktadır (Walsh, Jones ve Cross, 2003; Walsh ve ark., 2005). Öğretmenler bir sorunla karşılaşan öğrencisinin kendisiyle konuşması için uygun ortam yaratabilir, böylece öğrenciye yararlı olabilecek çözümler üretilmesine katkıda bulunabilir (Şahin ve Beyazova, 2001). Bu nedenle öğretmenler çocuklara birçok açıdan ulaşma konusunda en avantajlı grupta yer almaktadır, bu durumda öğretmeni çocuk

istismar, ve ihmali ba ta olmak üzere çocuklarla yapılacak önleyici PDR çalışmalar, kapsam,nda odak haline getirmektedir.

Aslında, okullar ve öğretmenlerin çocuk istismar, ve ihmaline ilişkin rolünü iki boyutlu olarak ele almak yararlı olacaktır. Öncelikle öğretmenler kendileri çocuklar, istismar ve ihmal etmeyerek bu konuda sorumlu ve etkili bir öğretmenlik modeli oluşturabilir ki bu çocuklar açısından sağlıklı ve olumlu bir gelişim sürecinin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra öğretmen ebeveynleri veya diğer yetkinler tarafından istismar ve ihmal edilen çocuklar, tanımlayabilir, önleyebilir, müdahale sürecine etkin olarak katılabilir. Her iki durumda da öğretmenler çocuk istismar, ve ihmali konusunda çok etkili bir rolde olup, bu konuda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir.

Araştırmanın Önemi

Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları göz önüne alındığında; öğretmenlerin istismar ve ihmal olgularının tespit etmede rol almalarının önemi ve gereği olarak onları çocuk istismar, ve ihmali konusunda bilgilendirilmesi önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Öğretmenlerin çocuk istismar, ve ihmalinin belirtileri, müdahale ve bildirim süreci gibi konularında yeterli hale gelmeleri önleme açısından önemlidir. Ayrıca öğretmenlerin kendilerinin çocuklar, istismar etmelerini önleyici becerilerinin geliştirilmesi ve kişisel sorunlarının çözümleri konusunda yardım edilmesi, etkili öğretmenlik ve rehberlik yeterliklerini kazandırmaları gerekmektedir.

Öğretmenlerin istismar ve ihmali önleme ve müdahaledeki rolünü yerine getirememesinin nedenlerinin incelenmesi ve konuya ilişkin önlemler alınması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmaların gereken çabaları olduğu açıktır. Ancak bu araştırmada bu nedenlerden birisi olarak düşünülen ve öğretmen yetiştirme programlarında da eksiklik olarak değerlendirilen öğretmen adaylarının gelecekte öğretmen olarak lisans eğitim sürecinde çocuk istismar, ve ihmali önleme ve müdahale konusunda yeterli bilgi ve becerilerin kazandırmaları, önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece öğretmenlerin hem doğrudan kendileri çocuklar, istismar etmeyerek bu süreçte katkı sağlarken hem de istismarın belirlenmesi ve müdahale edilmesine ve de istismara uğrayan çocukların iyileşme süreçlerine katkı sağlamada etkin bir rol üstlenebilecektir.

Bu araştırmanın amacı eğitim fakültesi öğrencilerinin okuyan öğretmen adaylarının çocuk istismar, ve ihmaliyle ilgili görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaca yönelik olarak alt problemler şu şekilde olmuştur:

1-Ö retmen adaylar,n,n çocuk istismar, ve ihmali olgusuna ili kin görüşleri nelerdir?

2-Ö retmen adaylar,n,n çocuk istismar, ve ihmali ile ilgili bilgi ve yeterlik düzeyleri nedir?

Yöntem

Bu araştırma nitel bir çalışmadır, yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bilgiler içerik analizi ile sistematik olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmamızın çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri arasından rastgele seçilmiş 70 öğretmen aday ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmamızın verileri, araştırmanın amacı ve ilgili alan yazın dikkate alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Oluşturulan bu formda ilk olarak öğretmen adayların tanımlayıcı bilgilere yer verilmiş, ikinci olarak çocuk istismar, ve ihmali olgusuna ilişkin sorulara yer verilmiş ve üçüncü aşamada ise öğretmen adayların çocuk istismar, ve ihmali ile ilgili bilgi ve yeterliklerine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan görüşme formları, MAKÜ Eğitim Fakültesinde, rastgele seçilen bölüm ve sınıflardaki gönüllü 70 öğretmen adayın sınıf ortamında uygulanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında açıklama yapılarak, gizlilik ve gönüllülüğüne önem verilmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmamızın verilerinin analizinde öğretmen adayların yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizinde öncelikle araştırmacılar tarafından açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ayrı ayrı okunarak temalar ve kodlar belirlenmiştir. Daha sonra bu temalar ve kodlar karşılaştırılmış ve üzerinde hem fikir olunan ve görüş ayrılığına düşülen temalar ve kodlar tespit edilmiştir.

Araştırmamızda kodlayıcılar arasındaki güvenirlilik (Güvenirlilik=Uzlaşma Sayısı/Uzlaşma+Uzlaşma sayısı) formülünden yararlanılarak hesaplanmıştır (Tavancıl ve Aslan 2001).

Buna göre belirlenen kodlar için güvenilirlik katsayısı, .83 olarak belirlenmiştir. Öğretmen adayları, sorulara verdikleri yanıtlar hangi kodla örtüye uyorsa o kodun frekansı, örneğin kabul edilmiş ve bu işlem bütün yanıtlar için tekrarlanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bulguları, yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara göre verilmektedir. Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak belirlenen temalar ile katılımcıların örnek ifadelerinin yer aldığı bulgular tablolar halinde verilmektedir.

Katılımcıların betimleyici bulguları aşağıda Tablo 1 ve 2'de sunulmaktadır.

Tablo 1.

Çalışman Katılımcıların İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Bölüm	Kadın	Erkek	Toplam
Türkçe	7	9	16
Matematik	5	10	15
Sınıf öğretmeni	11	13	24
Okulöncesi öğretmen	9	6	15
Toplam	32	38	70

Tablo 1'de görüldüğü gibi, katılımcıların 32'si (%45,71) kadın ve 38'i (%54,28) ise erkektir. Katılımcıların bölümlere göre dağılımları incelendiğinde; 16'sı Türkçe Öğretmeni, 15'i İlköğretim Matematik Öğretmeni, 24'ü Sınıf Öğretmeni ve 15'i Okul Öncesi Öğretmeni olduğu görülmüştür.

Katılımcıların güncel olayları takip etme durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde 65 katılımcı evet cevabı verirken ve 5 katılımcı hayır cevabı vermiştir. Nereden takip ettikleri ise Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2.

Katılımcıların Güncel Olayları Takip Etme Durumları

Güncel olaylar, nereden takip ediyorsunuz?	f	%
İnternet	27	% 38
İnternet Tv	26	% 37
İnternet Tv-Gazete	8	% 11
Gazete	4	% 6
Televizyon	3	% 4
Radyo	1	% 2
Makale	1	% 2
Toplam	70	% 100

Tablo 2'de görüldüğü gibi, katılımcıların güncel olaylar, en çoktan en azaya doğru sırasıyla internetten (%38), internet TV'den (% 37), Tv-Gazete (%11), Gazete (%6), TV (%4), Radyo (%2), makalelerden (%2) takip ettikleri ve güncel olaylar, internetten takip etme oranının en yüksek oran olduğu görülmektedir.

Katılımcıların çocuk istismar, ve ihmaline ilişkin görüşlerinin yer aldığı, sonuçları sırasıyla Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11'de sunulmaktadır.

Tablo 3.

Katılımcıların istismar ve ihmal Sözcüüne ilişkin Dünceleri

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Kişilik haklarına saldırı	46	% 62	insanın kişiliğine maddi-manevi zarar, istemedi işleyleri zorla yaptırma (15-K), özgürlüğünü kısıtlama, kişinin mahremiyetine kast etme (16-E)İ
Cinsel suçlar	9	% 12	Taciz ve tecavüz (1-E), birini cinsel olarak kullanma, cinsel iddet(25-K), cinsel saldırı, birine cinsel olarak istemedi işleyi zorla yaptırma (14-K)İ
Çocuklara yönelik saldırı	4	% 6	Çocuklara yapılan fiziksel ve ruhsal saldırı, (K-11), çocuklara cinsel iddet uygulama (E-3), çocuk istismar, (E-25), çocuğu kullanma(E-69)İ
Diğer	15	% 20	(E-33) Kullanılmak, (E-22) kulağa hoş gelmiyor, (K-66) kötülük, kötülük-yasaklı, (E-55) ağılık, (K-32) kişilik bozukluğu
Toplam	74	% 100	

Tablo 3'te görüldüğü gibi, katılımcıların 46'sı, (% 62) kişilik haklarına saldırı (insanın kişiliğine maddi-manevi zarar, istemedi işleyleri zorla yaptırma (15-K), özgürlüğünü kısıtlama, kişinin mahremiyetine kast etme (16-E); 9'u (% 12) cinsel suçlar (Taciz ve tecavüz (1-E), birini cinsel olarak kullanma, cinsel iddet (25-K), cinsel saldırı, birine cinsel olarak istemedi işleyi zorla yaptırma (14-K); 4'ü (% 6) çocuklara yönelik saldırı (çocuklara yapılan fiziksel ve ruhsal saldırı, (K-11), çocuklara cinsel iddet uygulama (E-3), çocuk istismar, (E-25), çocuğu kullanma (E-69); 15'i (% 20) diğer (kullanılmak (E-33), kulağa hoş gelmiyor (E-22), kötülük, kötülük-yasaklı (K-66) ağılık (E-55), kişilik bozukluğu (K-32) cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 4.

Kat,l,mc,lar,n Çocuk istismar, ve ihmaline li kin Ç a r, ,mlar,

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Çocuklar,n ki ilik haklar,na sald,r,	52	% 65	(K-32) Çocu un özgürlü ünü engelleme, (K-44) çocu un duygu, dü ünçe ve fiziksel aç,dan kullan,ımas,, (E-55) çocuklar,n kötü amaçlara alet edilmesi, çocuklara zorbal,kı
Çocuklara yönelik cinsel sald,r,	18	% 22	(E-22) Çocu un cinsel olarak istismar,, (K-11) çocu a kar , i lenen cinsel suç, (K-28)çocu a cinsel taciz, (K-49) çocu a yap,lan cinsel kötülük, (E-25)çocu a yap,lan cinsel olaylar, çocu a cinsel sözlerle taciz
Di er	10	% 13	(E-33) Zulüm, (E-59) berbat bir ey, i renç bir durum, (K-62) masuma kar , yap,lan zulüm, (E-63)vah et, kötü bir ey, (K-65) dünyanın,n kötü bir yer oldu u, en adi suç
Toplam	80	% 100	

Tablo 4'te görüldü ü gibi, kat,l,mc,lar,n çocuk istismar, ve ihmaline ili kin ç a r, ,mlar, incelendi inde; 52'si (%65) çocuklar,n ki ilik haklar,na sald,r, (çocu un özgürlü ünü engelleme (K-32), çocu un duygu, dü ünçe ve fiziksel aç,dan kullan,ımas, (K-44), çocuklar,n kötü amaçlara alet edilmesi, çocuklara zorbal,k (E-55); 18'si (%22) çocuklara yönelik cinsel sald,r, (çocu un cinsel olarak istismar, (E-22), çocu a kar , i lenen cinsel suç (K-11), çocu a cinsel taciz (K-28), çocu a yap,lan cinsel kötülük (K-49), çocu a yap,lan cinsel olaylar, çocu a cinsel sözlerle taciz (E-25); 10'u (%13) zulüm (E-33), berbat bir ey, i renç bir durum (E-59), masuma kar , yap,lan zulüm (K-62), vah et, kötü bir ey (E-63,) dünyanın,n kötü bir yer oldu u, en adi suç (K-65) eklindedir.

Tablo 5.

Kat,l,mc,lar,n Çocuklar,n Nerelerde istismara U rad, ,na li kin Görü leri

Temalar	f	%
Her Yerde	34	% 27
Okulda	21	% 17
Ev/Ailede	20	% 16
Çevre/Sokakta	17	% 13
Yeti tirme Yurdunda	11	% 8
Çocuk Park,nda	8	% 6
nternette	5	% 4
Yat,l, Okulda	5	% 4
Cezaevinde	1	% 1
Di er (Ailenin d, ,ndaki her yer, kapal, alan, otobü..)	5	% 4
Toplam	127	% 100

Tablo 5'te görüldü ü gibi, kat,l,mc,lar,n 34'si (%27) her yerde, 21'si (%17) okulda, 20'si (%16) ev/ailede u ruyor, 17'si (%13) çevre ve sokakta, 11'si (%8) yeti tirme yurdunda, 8'si (%6) çocuk park,nda, 5'si (%4) internette, 5'si (%4) yat,l, okulda, 1'si (%1) ceza evinde ve 5'si (%4) di er yerlerde (ailenin d, ,ndaki her yer, kapal, alan, arkada lar, otobüs, büyük ehirlerde) istismara u rad,klar,n, bildirmi lerdir.

Tablo 6.

Katıllımcılar, Çocuk Stres, ve Hımline İlişkin Duygular,

Duygular	f	%	Örnek durumlar
Üzüntü	37	37	Çok üzülüyorum (K-12), canımdan can çekiliyor (K-17), derin bir üzüntü hissediyorum, üzülüyorum (K-28)
Öfke, Kızgınlık, Sinirlenmek	32	32	Bunu yapanlar idam edilsin (E-14), öfkeden kuduruyorum; çok büyük kızgınlık hissediyorum (E-51); bunu yapanlar ke ke ölsün (K-47), bunu yapanlar, nefes almasın, arıma gidiyor (K-60)
Nefret,	14	14	Bunu yapanlardan nefret ediyorum (E-63), Kötü hissediyorum; bu olaylar, duyduğumda iyi hissetmiyorum (E-55)
Korku ve Endişe	6	6	Bu dünyaya çocuk getirmekten korkuyorum (K-32); bütün çocuklar için endişeleniyorum (K-44); gelecek için endişeliyim, korku hissediyorum (K-19)
Tiksinti, İrenme,	5	5	Bu olaylar, duyduğumda midem kalkıyor, i reniyorum, bunu yapanlardan tiksiniyorum (K-12), duyduğumda midem bulanıyor (E-44).
Suçluluk ve Çaresizlik	4	4	Bunlar, engelleyemediğim için suçlu hissediyorum (E-22), elimden bir şey gelmiyor; çaresizlik hissettiğim şey (K-26),
Utangaç	2	2	Bu olaylar, duyduğumda utanıyorum, bu gibi şeyler beni insanlıktan uzaklaştırıyor (K-11)
Toplam	100	% 100	

Tablo 6'da görüldüğü gibi, katıllımcıların 37'si (%37) üzüntü (çok üzülüyorum (K-12), canımdan can çekiliyor (K-17), derin bir üzüntü hissediyorum (K-28); 32'si (%32) öfke, kızgınlık, sinirlenme (bunu yapanlar idam edilsin (E-14); öfkeden kuduruyorum; çok büyük kızgınlık hissediyorum (E-51); bunu yapanlar ke ke ölsün (K-47), bunu yapanlar, nefes almasın, arıma gidiyor (K-60); 14'ü (%14) nefret etme (Bunu yapanlardan nefret ediyorum (E-63); 6'sı (%6) korku ve endişe (Bu dünyaya çocuk getirmekten korkuyorum (K-32), bütün çocuklar için endişeleniyorum (K-44), gelecek için endişeliyim, korku hissediyorum (K-19); 5'i (%5) tiksinti, i renme (Bu olaylar, duyduğumda midem kalkıyor, i reniyorum, bunu yapanlardan tiksiniyorum (K-12), duyduğumda midem bulanıyor (E-44); 4'ü (%5) suçluluk ve çaresizlik hissetme (Bunlar, engelleyemediğim için suçlu hissediyorum (E-22), elimden bir şey gelmiyor, çaresizlik hissediyorum (K-26); 2'si (%2) utangaç duyduğum (Bu olaylar, duyduğumda utanıyorum, bu gibi şeyler beni insanlıktan uzaklaştırıyor (K-11) belirtmişlerdir.

Tablo 7.

Katılımcıların Sınıflarında Stres ve Hmale Urayan Öğrencilerini Nasıl Ayırt Edeceklerine İlişkin Düşünceleri

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Davranışlarından anlarım	58	%83	çine kapanık, sessizdir, çok durgun olur (E-55), normalden farklı davranır (E-22), kendini soyutlar, herkesten kaçır (K-11)
Anlayamam/ayırt edemem	10	%14	Böyle bir şey olsa anlayamam, bu durumu ayırt edemem (K-36)
Diğer ekollerde	2	%3	Dokunulduğunda korkar (K-11)
Toplam	70	%100	

Tablo 7'de görüldüğü gibi, katılımcıların 58'i (%83) öğrencilerin davranışlarından anlarım (çine kapanık, sessizdir, çok durgun olur (E-55), normalden farklı davranır (E-22), kendini soyutlar, herkesten kaçır (K-11); 10'u (%14) anlayamam/ayırt edemem (Böyle bir şey olsa anlayamam, bu durumu ayırt edemem (K-36); 2'si (%3) diğer ekollerde (dokunulduğunda korkar, karışıklı, diyalogla anlarım (K-11) anlarım cevabını vermişlerdir.

Tablo 8.

Katılımcıların Stresle Urayan Bir Öğrenci Olduğunda Ne Yapabileceklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Rehberlik servisine /rehber öğretmene haber veririm	34	% 40	Rehber öğretmenle konuştum (E-55), rehberlik uzmanına sevk ederim (K-11)
Polise haber veririm/yasal süreci başlatırım	17	% 20	Doğruysa emniyete haber veririm, polise giderim (E-22), yasal süreci başlatırım (K-36)
Kendim çözerim	13	% 14	Kendim hallederim (K-11), yapanlardan hesap sorarım (E-1), önce kendim ilgilenirim sonra gerekli yerlere haber veririm (K-65)
Okul yönetimine haber veririm	7	% 8	Okul müdürüyle konuştum, okul yönetimine haber veririm (K-28)
Aileye haber veririm	7	% 8	Aileye haber veririm; aileyle görüşürüm (K-25)
Diğer	9	% 10	Donup kalırım (E-59), bilgileriyle konuştum (E-63)
Toplam	85	% 100	

Tablo 8'de görüldüğü gibi, katılımcıların 34'i (% 40) rehberlik servisine /rehber öğretmene haber veririm (Rehber öğretmenle konuştum (E-55), rehberlik uzmanına sevk ederim (K-11); 17'si (% 20) Polise haber veririm/yasal süreci başlatırım (Doğruysa emniyete haber veririm, polise giderim (E-22) yasal süreci başlatırım (K-36); 13'ü (% 14) kendim çözerim (kendim hallederim (K-11), yapanlardan hesap sorarım (E-1), önce kendim ilgilenirim sonra gerekli yerlere haber veririm (K-65);

7ösi (%8) okul yönetimine haber veririm (okul müdürüyle konu urum, okul yönetimine haber veririm (K-28); 7ösi (%8) aileye haber veririm (Aileye haber veririm, aileyle görü ürüm (K-25); 9öü (%10) di er (donup kal,r,m (E-59) ekinde cevaplar vermi lerdir.

Tablo 9.

Kat,l,mc,lar,n stismar ve hmalin Çocu un Ya am,ndaki Etkileri le lgili Görü leri

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Psikolojik etkiler	50	% 71	Duygusal olarak etkilenir, psikolojik travma ya ar (K-14), psikolojik sorunlar, olur (K-44), güvensiz olur, özgüven kayb, ya ar (E-59), intihar eder (E-63)
Yeti kinlik ya am,na etkileri	12	% 18	Kötü bir evlilik yapar, kötü bir hayat, olur (K-11), seri katil olur, hayat,na mal olur (E22), sa l,kl, birey olmas, engellenir (K-65), kendine nas,l davran,lm, sa di erlerine de öyle davran,r (E-33)
Sosyal etkiler	8	% 11	Toplum taraf,ndan d, lan,r; asosyal olur (E-55)
Toplam	70	%100	

Tablo 9da görüldü ü gibi, kat,l,mc,lar,n 50ösi (%71) psikolojik etkileri oldu unu belirtmi lerdir (duygusal olarak etkilenir, psikolojik travma ya ar (K-14), psikolojik sorunlar, olur (K-44), güvensiz olur, özgüven kayb, ya ar (E-59), intihar eder (E-63). Kat,l,mc,lar,n 12ösi (%18) yeti kinlik ya am,na etkileri oldu unu (kötü bir evlilik yapar, kötü bir hayat, olur (K-11), seri katil olur, hayat,na mal olur (E-22), sa l,kl, birey olmas, engellenir (K-65), kendine nas,l davran,lm, sa di erlerine de öyle davran,r (E-33) belirtmi lerdir. 8öü (%11) ise sosyal etkileri oldu unu (toplum taraf,ndan d, lan,r; asosyal olur (E-55) belirtmi tir.

Tablo 10

Kat,l,mc,lar,n Ö retmen Olarak stismar, Önlemedeki Rollerine li kin Görü leri

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Bilgilendirme/ bilinçlendirme/e itim	37	% 53	Çocuklara e itim vermek ve bilinçlendirme görevi (K-11)
Çok önemli rolü var	20	% 29	Çok önemli rolüm var, önemli bir rolümün oldu unun fark,nday,m (E-1)
stismar, fark etme	4	% 5	stismar, fark etme sürecinde rolüm var (K-32); fark etme sorumlulu u (K-32)
Di er	9	% 13	Örnek olmak, model olmak (E-33)
Toplam	70	%100	

Tablo 10da görüldü ü gibi, kat,l,mc,lar,n 37-si (%53) bilgilendirme/bilinçlendirme/e itim (Çocuklara e itim vermek ve bilinçlendirme görevi (K-11); 20 -si (%29) çok önemli rolleri var (Çok önemli rolüm var, önemli bir rolümün oldu unun fark,nday,m (E-1); 4öü (%5) istismar, fark etme sorumlulu um var (stismar, fark etme sürecinde rolüm var (K-32); 9öü (%13) di er roller (Örnek olmak, model olmak (E-33) ekinde cevaplar vermi lerdir.

Tablo 11.

Kat,l,mc,lar,n Ö retmen Olarak İstismar, Önlemek için S,n,flar,nda Neler Yapabileceklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	f	%	Örnek ifadeler
Bilgilendirme/ bilinçlendirme/e İtim	57	% 81	Video-slayt kullanarak e İtim veririm; velilerle konu urum (K-15) İ
Diğer	13	% 19	Yetkililerle konu arak bir eylemler yapar,m (E-55), önce benim e İtim almam gerekir (K-28)
Toplam	70	%100	

Tablo 11'de görüldüğü gibi, kat,l,mc,lar,n 57'si (%81) bilgilendirme/bilinçlendirme /e İtim (video-slayt kullanarak e İtim veririm, velilerle konu urum (K-15); 13'ü (%19) diğer (yetkililerle konu arak bir eylemler yapar,m (K-55), önce benim e İtim almam gerekir (K-28) şeklinde cevap vermişlerdir.

Araştırma kapsamında ayrıca, kat,l,mc,lar,n 4'ü çocuk istismar,/ihmali konusunda ders aldığını belirtirken 66'sını almamış; 55'inci çocuk istismar,/ihmali konusunda yasa ve yönetmelikler hakkında bilgisinin olmadığını belirtirken 15'inci bilgisinin olduğunu belirtmişlerdir. Kat,l,mc,lar,n tamamı ailelerin çocuk istismar, ve ihmali ile ilgili bilgisinin olmadığını belirtirken; kendilerini de bu konuda ders almak istediklerini ifade etmişlerdir.

Sonuç

Araştırmanın sonucunda, kat,l,mc,lar,n güncel olaylar, en yüksek oranda internetten takip ettikleri ve istismar ve ihmali ile ilgili hakları, özgürlüklerin kısıtlanmasından, mahremiyetine kast etme olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra çocukların her yerde, okulda, ev/ailede uyanıyor, çevre ve sokakta, yetiştirme yurdunda, çocuk parklarında, internette, yatılı okulda, ceza evinde ve diğer yerlerde istismara uğradıklarını, düzünmektedirler. İstismar olayları, kardeşler arasında ya da arkadaşlar arasında olumsuz duygular arasında; üzüntü, öfke, kızgınlık, sinirlenme, nefret, korku ve endişe, tiksinti, iğrenme, suçluluk ve çaresizlik, utanç yer almaktadır. Kat,l,mc,lar,n büyük çoğunluğu ö retmen olduklarında sınıflarında istismara ve ihmale uğrayan öğrencileri davranışlarından ayırtabileceklerini belirtirken bazıları ayırt edemeyeceklerini belirtmişlerdir.

İstismara uğrayan bir öğrenci ile ilgili olarak rehberlik servisi/rehber öğretmenle işbirliği yapma, polise haber verme veya yasal süreci başlatma, kendisi çözme, yapanlardan hesap sorma, okul yönetimine ve aileye haber verme gibi yollara başvurabileceklerini belirtmişlerdir. İstismar ve ihmalin çocuğun yaşamındaki etkilerine ilişkin olarak kat,l,mc,lar psikolojik sorunlar, yetkinlik yaşamına olumsuz etkiler, sağlıklı birey olmanın

engellenmesi, çocu un kendisine nas,l davran,lm, sa di erlerine de öyle davranaca , ve sosyal etkilerinin oldu unu belirtmi lerdir. Kat,l,mc,lar,n, ö retmen olarak çocuk istismar ve ihmali önlemedeki rolleri aras,nda bilgilendirme/bilinçlendirme/e itim verme, istismar, fark etme, çocuklara örnek olma ve model olman,n yer ald, ,; bütün kat,l,mc,lar,n bu konuda bilgi almak istedi ini ve ailelerin de yeterli bilgiye sahip olmad, ,n, belirtmi lerdir.

Tart, ma ve Öneriler

Sonuç olarak ara t,rman,n bulgular, genel olarak de erlendirildi inde, ö retmen adaylar,n,n çocuk istismar, ve ihmalinin tan,mılanmas,, belirlenmesi, önlenmesi ve müdahale sürecine ili kin bilgi ve becerilerinin yeterli düzeyde olmad, ,, bunun yan, s,ra yasalar ve yönetmeliklerdeki rol ve sorumluklar,n,n tam olarak bilmedikleri ve fark,nda olmad,klar, belirlenmi tir. Ayn, zamanda ö retmen adaylar,n,n bu konuda bilgi eksikliklerinin fark,nda olduklar, ve yap,lacak çal, malara kat,lmaya istekli olduklar, da görülmektedir. Bu durum ülkemizde e itim fakülteleri ba ta olmak üzere di er fakültelerde de çocuk istismar, ve ihmali ili kin ders/seminer/ö rencilere yönelik birçok çal, man,n olmamas, nedeniyle a ,rt,c, bir durum de ildir. Bu bulgunun ülkemizdeki di er üniversitelerdeki ö retmen adaylar, içinde benzer olaca , dü ünülmektedir. Çünkü ö retmenlik e itimi programlar,nda çocuk istismar, ve ihmali ili kin bir ders bulunmamaktadır.

Literatür incelendi inde bu sonuçlarla benzer durumun oldu unu göstermektedir. Yap,lan baz, çal, malarda ö retmenlerin çocuk istismar, ve ihmalinin önlenmesi konusunda görev ve sorumluluklar,n, yerine getirmede sorunlar ya and, , belirtilmektedir. Bu sorunlardan birisi ö retmenlerin çocuk istismar, ve ihmali konusunda herhangi bir e itim almad,klar, için çocuk istismar,n, belirleme ve önlemeye ili kin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmad,klar, eklindedir (McEvoy, 1990). Ö retmenlerin ço unun çocuk istismar,n,n saptanmas,nda fiziksel istismara daha çok yer verdikleri; çocu un istismar sonucu ald, , hasar,n düzeyinin istismar, rapor etmede en önemli etken olarak gördükleri belirlenmi tir (OøFoole ve di ,, 1999). Ö retmenlerin çocuk ihmal ve istismar, konusunda sorumluluk duygular, artt,kça çocuk istismar, durumlar,n, daha fazla bildirdiklerini, özgüven eksikli i ve üpheli durumlar,n bildirilmesi konusundaki kayg,lar, artt,kça ise çocuk istismar, durumlar,n, daha az bildirdikleri sonucuna ula m, t,r (Kenny, 2001)

Ülkemizde e itimde çocuk istismar,na ili kin çal, malar,n artmaya ba lad, , görülmektedir. Nitekim yap,lan bir çal, mada, ö retmenlerin ço unun çocuk cinsel istismar, konusunda hizmet içi e itim almad, ,, alanlar,n ise e itimlerinin daha çok fiziksel ve cinsel istismar

konuların, kapsadıkları, duygusal istismara dahil edilmediği ifade edilmiştir. Hizmet içi eğitimlerin sürelerinin kısa olması, ve konuların, sınırlı olması, öğretmenler bu eğitimlerden yararlandıkları, belirtilmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2015). Benzer şekilde Erginer (2007) tarafından yapılan ilköğretim okulu yöneticilerinin öğrencilerin aileleri tarafından istismar, ve ihmali ile ilgili görüşleri incelenmiş ve katılımcılar okullarda aile, öğrenci ve eğitim personeli için uygulanan eğitimlerin yetersiz ve az sayıda olduğu, hatta birçok okulda hiç uygulanmadığı, bildirilmektedir. Katılımcılar çocuk istismar, ve ihmalinin önlenmesi için bu eğitimlerin zorunlu ve sürekli olması gerektiğini, okullarda görev yapan psikolojik danışman-rehber öğretmen sayısının arttırılması, okulların bu konuda yetkilerini arttırılması, ihbarların dikkate alınması, ve okulların çocuk istismar, ve ihmalinin önlenmesi konusunda daha etkili merkezler haline getirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Öğretmenlerin çocuk istismar, ve ihmal üphesini yetkili kurum ve kuruluşlara bildirmek en önemli rollerinden birisidir. Bildirim çocuk ihmal ve istismarın, saptandıktan sonraki son amaçtır. Buradaki amaç istismara uğrayan çocuk kurbanlarının, tanınması, istismar ve ihmali durdurmak, aile ve çocuğa psikososyal destek sağlamak ve istismarın tekrar ortaya çıkmasını engellemektir (Walsh ve ark., 2005). Ancak hem ülkemizde hemde yurtdışındaki çalışmalarında öğretmenlerin bildirim düzeyi düşük bulunmaktadır. İstismar konusunda daha çok fiziksel ve cinsel istismara odaklanıldığı, da bir diğer gerçektir. İstismarın bildirilmesine yönelik olarak bir diğer sonuç ise en yaygın istismar türü olarak duygusal istismar, öğretmenlerin rapor edilecek bir durum olarak görmedikleridir. Bir diğer sonuç ise fiziksel istismarın çocuk üzerindeki hasarın iddetine ve boyutuna göre rapor edilmesi gerektiği, eğer çocukta istismar edenin ceza alması, gerektirecek önemli bir yaralanma/zedelenme yoksa rapor etmeye gerek olmadığı, görüşünden yana olduklarıdır (Pelcovitz, 1980). Öğretmenlerin bu süreçte özellikle yasal ve bildirim sorumlulukları, yerine getirmede yaşanan sorunların nedenleri arasında bilgi düzeyinin yetersiz olması, geldiği, öğretmenlerin bilgi düzeyi arttıkça bildirme oranları, arttı, belirlenmiştir (Walsh ve diğ., 2008). McKee ve Dillenburger (2012) çocuğu koruma eğitim programını okul öncesi ve sınıf öğretmeni adayları, bilgi düzeylerinde arttırdığı sonucuna ulaşımlarıdır. Bir başka çalışmada da öğretmen adayları, istismar türlerinden en çok cinsel istismar, belirlemede kendilerini yetersiz ve çok hazırlanmış buldukları, belirlenmiştir (Pala, 2011). Tüm bu araştırmaların sonuçları, neden öğretmenlere odaklanılması, gerektiği konusundaki tartışmalara verilen bir cevap olarak önemli bir ihtiyaç, ortaya koymaktadır.

Tüm bu sonuçlarla birlikte çocuk istismar, konusunda ö retmenlerin profesyonelliklerini geli tirmek ve çocuklar, koruyucu davran, lar, ö retmek için hizmet öncesi e itimin önemli bir rolü oldu u vurgulanmaktadır. Bu nedenle üniversitedeki ö retmen adaylar,na e itim ö retim y,llar, boyunca çocuk istismar, ile ilgili çal, malarla ö retmen olduklar, zaman kullanacaklar, okuldaki ö rencileri için uygun stratejilerin ö retilmesi zorunludur. Böylece adaylar sahip olduklar, bilgiyi ve profesyonelli i artt,r,p çocuk istismar,n,n önlenmesi ile ilgili olarak çocuk e itimindeki yeteneklerini geli tirebilirler (Walsh ve ark, 2005). Böylece ö retmenlerin çocuk istismar, ve ihmali ile ilgili rol ve sorumluklar,n,n fark,nda olmalar, sa lanabilir, yetkinlikleri art,r,labilir.

Çocuk istismar, ile ilgili sorunlardan biriside ö retmenlerin istismar, önleme ve müdahale sürecinin önemli bir parças, olmaktan daha çok istismar,n, do rudan uygulayan ki i olmas,d,r ki bu durum ö retmen yeti tirme programlar, aç,c,s,ndan da önemli bir sorun oldu u gerçe ini yans,tmaktadır. Oysa çocuk ve ergenlerle çal, an ö retmenler ba ta olmak üzere di er kurum ve kurulu lardaki ö retmen, yönetici ve görevlilerin mutlaka bu konuda yeterli donan,ma sahip olmas, ve istismar etmesinin önlenmesi gerekmektedir. Çocuk istismar,n, önleme ve müdahale çal, malar,nda öncelikle ö retmenlerin yetkinle tirilerek önleyici rolünün art,r,lmas,, okul temelli çal, malar,n yayg,nla t,r,lmas,, ö retmen adaylar,n,n lisans e itimi sürecinde bu konuda yeti tirilmesi önleme sürecinde daha etkin rol oynamalar,na önemli bir katkı, sa layacaktır.

Ara t,rman,n baz, s,n,r,l,l,klar,ndan söz edilmesi gerekmektedir. Örneklemin e itim fakültesindeki tüm lisans programlar,n, kapsamam, olmas, bir s,n,r,l,k olarak de erlendirilebilir. E itim fakültesinin di er bölümlerini kapsayacak ekilde çal, ma geni letilebilir. Ayr,ca kat,l,mc,lar,n sadece MAKÜ ö rencilerinden olu mas, bir di er s,n,r,l,l,k olup, farklı, üniversitelerin ö rencileri ile daha kapsaml, ve karma yöntemlerin kullan,ld, , ara t,r,malar yap,labilir.

Bu çal, man,n sonuçlar,na dayanarak çocuk istismar, ve ihmaline ili kin ö retmen adaylar,n,n yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamas, önemli bir engel olarak kar ,m,za ç,kmaktadır. Bu nedenle bu konuda yap,labilecek çal, malara ili kin u öneriler geli tirilmi tir:

1-Öncelikle ö retmen yeti tirme programlar, kapsam,nda üniversiteler ö retmen adaylar,na çocuk istismar, ve ihmalinin tan,mılanmas,, önlenmesi ve müdahale hizmetlerini içeren dersler açabilirler. Ayr,ca, ö retmen adaylar,na ö retmen yeti tirme program,n,n bir parças,

olarak kazandıracak sosyal beceriler, problem çözme ve kişisel sorunların, çözümüne dönük çalışmalarla etkili öğretmenlik becerileri kazandırılabilir.

2-MEB okullarda Önleyici PDR hizmetleri kapsamında öğretmenlere mesleki yeterliklerini artırmak için kazandıracak etkili bağışçılık becerileri, öğrencilerle sağlıklı iletişim kurma, etkili öğretmenlik becerileri, stres yönetimi gibi yeterlikler ile öğretmenlerin öncelikle kendilerinin istismar etmeleri önlenabilir ve öğrencilere olumlu model olmaları sağlanabilir.

Kaynakça

- Adal, N. (2007). *10-12 yaş grubu çocuk istismar, ebeveyn ve çocuk bilgilendirme çalışmaları*, yayımlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksel, İ. ve Yılmaz Irmak, T. (2015). Çocuk cinsel istismar, konusunda öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri. *Ege Eğitim Dergisi*. 2(16), 373-391.
- Bilge, R. (2009). *Aile içinde iddet veya iddete uğrayan çocukların okul yaşantılarında ortaya çıkan sorunlar ve çözüm önerileri*. Çocuk ve İddet Çalışmaları, 50-63.
- Dereobal, N., Çırak-Karadağ, S. ve Sönmez, S. (2013). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismar, ihmal, iddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*. (14)1, 50-66.
- Dubowitz, H. & Bennett, S. (2007). Physical abuse and neglect of children. *Lancet*. 2(369), 1891- 1899.
- Erginer, F. (2007). *Ankara ili ilköğretim okulu yöneticilerinin öğrencilerin aileleri tarafından istismar, ve ihmaline ilişkin görüşleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi. Ekim, Ankara.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse and Neglect*. 26, 697-714.
- Gökler, I. (2002). Çocuk istismar, ve ihmali: erken dönem stresin nörobiyolojik gelişime etkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 9, 47-57.
- Men, A. E. (2004). Aile içi çocuk istismar, ölçek geliştirme çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1, 207-221
- Kenny, M. C. (2001). Child abuse reporting: Teachers' perceived deterrents. *Child Abuse & Neglect*. 25, 81-92,
- Koç, F., Aksit, S., Tomba, A., Aydın, C., Kotuloğlu, G., Korkmaz Çetin, S., ve diğeri. (2012). Çocuk ihmali ve istismar, olguların demografik ve klinik özellikleri: Ege

- üniversitesi çocuk koruma biriminin bir yıllık deneyimi. *Türk Pediatri Ara t,rmalar,,47*, 119-124.
- Leetch, A.N. & Woolridge, D. (2013). Emergency department evaluation of child abuse. *Emergency Medicine Clinics on North America*. 31(3), 853-873
- McEvoy, A. (1990). Child abuse law and school policy. *Education and Urban Society*. 22(3), 247-57.
- McIntyre, T. (1990). The teacher's role in cases of suspected child abuse. *Education and Urban Society*. 22(3), 300-06.
- McKee, B.E. & Dillenburger, K. (2012). Effectiveness of child protection training for preservice early childhood educators. *International Journal of Educational Research*. 53, 348-359.
- Oral, R., Can, D., Kaplan, S., Polat, S., Ate , N., Çetin, G. ve di . (2001). Child abuse in turkey: an experience in overcome denial and a description of 50 cases. *Child Abuse Neglect*. 25, 279-290.
- OøToole, R., Webster, S. W., OøToole, A. W. & Lucal, B. (1999). Teachersørecognition and reporting of child abuse: a factorial survey. *Child Abuse and Neglect*. 23(11), 1083-1101.
- Öncü, E., Kurt, A. Ö. ve Esenay, F.I. (2012). Çal, an çocuklar,n ailede istismar,. *Türkiye Halk Sa l, , Dergisi*. 10(3), 128-140.
- Pala, B. (2011). *Gelece in ö retmenlerinin çocuk istismar, ve ihmali konusunda bilgi ve fark,ndal,k düzeyleri*. Yay,nlanmam, T,pta Uzmanl,k Tezi. Osmangazi Üniversitesi T,p Fakültesi, Eski ehir.
- Pelcov,tz, D.A. (1980). *Child abuse as viewed by suburbon elementary school teachers*, California Century, Saratoga, Ca: Twenty One Publishing.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve iddet*. stanbul: Der Yay,nlar,. 245-249.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlar,yla çocuk istismar, 2:önleme ve rehabilitasyon*. Seçkin Yay,nevi. Ankara.
- Savi, F. (1999). *Ergenlerde duygusal istismar ile benlik alg,s, ve genel kayg, düzeyi aras,ndaki ili ki*. Yay,nlanmam, Yüksek Lisans Tezi. Uluda Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Savi Çakar, F. (2017). Çocuklarda uyum ve davran, sorunlar,n,n do as,n, anlamak. Firdevs Savi Çakar (Ed). *Ya am Dönemleri ve Uyum Sorunlar, içinde* (s.73-114). PEGEM Akademi Yay,nc,l,k. Ankara.

Savi Çakar, F. & Savi, S. (2016). *Child abuse and neglect: can they be prevented?* Proceedings of ISERD International Conference, Vienna, Austria. 26-27 November. pp:1-4.

Savi Çakar, F. & Savi, S. (2016). *Duygusal istismar ve ihmal: çocuk istismar, ve ihmalinin gizli boyutu*. World Congress on Lifelong Education- WCLE 2016 Tam Metin Bildiri. 130- 140.

Schatz, J.N., Smith, L.E., Borkowski, J.G., Whitmen, T.L. & Keogh, D.A. (2008). Maltreatment risk, self-regulation and maladjustment in at-risk children. *Child Abuse and Neglect*. 32, 972-982.

Siyez, D. M. (2006). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algılar, ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. E İtim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Sözen, . (2005). *Çocuk istismarı, tanı ve önlemede sağlık çalışanlarının rolü*. 27. Pediatri Günleri. 4-7 Nisan. 12-14.

Stewart, C., Mezzach, A. C. & Bang-Shuh, D. (2006). Parental psychopathology and paternal child neglect in late childhood. *Journal of Child and Family Studies*. 15(5), 543-554.

Svensson, B., Bornehag, C., & Janson, S. (2011). Chronic conditions in children increase the risk for physical abuse but vary with socio-economic circumstances. *Acta Paediatrica*. 100, 407-412.

Ahın, F. & Beyazova, U. (2001). Çocuğun şiddetten korunma hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*. Temmuz, Austos, Eylül, 151.

İmrek, F., Ulukol, B., ve Bingöler, B. (2004). Çocuk istismarına disiplin penceresinden bakış. *Adli Bilimler Dergisi*. 3(1), 47-52.

Tackett, K.K. (2002). The health effects of child abuse: four pathways by which abuse can influence health. *Child Abuse Negl.* 26, 715-29.

Taner, Y., ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismar, ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*. 35, 82-86.

Türkiye'de Çocuk istismar, ve Aile içi şiddet Araştırması. (2010). Erişim Tarihi: 05.07.2017 <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>

UNICEF Annual Report (2014). UNICEF Publications. Erişim Tarihi: 05.07.2017 https://www.unicef.org/publications/index_82455.html

Ünal, F. (2008). Ailede Çocuk istismar, ve ihmali. *TSA Dergisi*. 1, 9-18.

Walrath, C., Ybarra, M., Holden, E.W., Liao, Q., Santiago, R., & Leaf, P. (2003). Children with reported histories of sexual abuse: utilizing multiple perspectives to understand clinical and psychosocial profiles. *Child Abuse Neglect*. 27, 509-24.

Walsh, W., Jones, L., & Cross, T. P. (2003). Children's advocacy centers: One philosophy, many models. *APSAC Advisor*. 15(3), 3-7.

Walsh, K., Farrell, A., Schweitzer, R. & Bridgstock, R. (2005). *Critical factors in teachers' detecting and reporting child abuse and neglect: Implications for practice*. Final Report, Abused Child Trust. Brisbane: Abused Child Trust. Eri im tarihi:

05.07.2017

https://eprints.qut.edu.au/777/1/ACT_Complete_Report.pdf

Walsh, K., Bridgstock, R., Farrella, A., Rassafianib, M. & Schweitzer, R. (2008). Case, teacher and school characteristics influencing teachers' detection and reporting of child physical abuse and neglect: Results from an Australian survey. *Child Abuse & Neglect*. 32(10), 983-993.

World Health Organization, (2014). <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en>

Eri im Tarihi: 08.07.2017

Extended Summary

Introduction

Child abuse is a global phenomenon observed in each society regardless of development levels, educational and economic levels of countries. Despite remarkable technological and scientific developments, legal regulations, opportunities of education and health, scientific research results today, it is a great contradiction that child abuse and neglect is such a wide issue as a phenomenon constituting the most basic threat and risk towards children. It should be the most important duties of all adults to create an environment in which children will grow healthfully and be happy and to take precautions against all threats and dangers. That is because children abuse and neglect are issues that cannot be accepted under any circumstances, cannot be normalized, cannot be burdened on the child and cannot be ignored. Since child abuse is dependent on the power imbalance between child and abuser and abuser misuses his/her power, especially adults should be focused on in prevention and intervention of child abuse and neglect.

During their development process, children cannot protect, defend themselves against child abuse and cope with this situation due to their characteristic features such as lack of sufficient qualifications towards discriminating truth and deciding and their high level of vulnerability. Child abuse and neglect may lead to life-long irreparable consequences with their negative cognitive, emotional, physical and social effects on children. It is known that indicators cannot be always visible, child cannot tell anyone else and it remains a secret for many years and as long as it is not randomly revealed. Therefore, preventing and intervening child abuse are among the most important responsibilities that adults, institutions, families, schools and the state should carry out related to children.

Child abuse adversely affects all development fields of a child. Child abuse is iterative, usually done by people who are closest to the child, and it has long term effects that affect child's course of life. Analyzing the related literature, it can be seen that child abuse and neglect are classified in various formats including physical abuse and neglect, sexual abuse and neglect, emotional abuse and neglect, economic abuse and neglect. While child abuse includes significant results that include physical damage, injuring and leading to death in children, it is a type of abuse that can be easily determined and defined due to physical apparent findings. Sexual abuse includes behaviors such as use of a child not yet completed his/her development for sexual satisfaction, guiding child towards prostitution, using a child for pornographic purposes and not to take care of his/her sexual development. Different from other types of abuse, sexual abuse mostly occurs in long-term. Sexual abuse is substantially revealed through random indications. Victims of sexual abuse have high level of hiding due to reasons such as shame, fear, branding, being harmed by beloved persons due to sexual abuse.

Emotional abuse includes verbal or behavioral actions that will directly damage to children's psychological developments. Defined as depriving children of love and care that they need and damaging their selves and personalities, emotional abuse collects all types of mistreatment like an umbrella. It should not be forgotten that physical abuse and sexual abuse also include emotional abuse. This type of abuse and neglect bears more traces on long-term psychological functionality than those by other types of abuse and neglect. Since it does not have physical symptoms, it is seen that emotional abuse does not attract enough attention and it is neglected.

In recent years, while it is observed that there is a gradual increase in abuse and neglect cases, it is considered effective that there is an increase in awareness of this process in the

society, the effect of notification requirements, effectiveness of school counseling and guidance services, efforts of responsible adults on this issue and an increase in children's reaching sources of assistance. In studies conducted, it is seen that abuse is also a common problem in our country as well as throughout the world. Teachers are an important group of professionals in terms of both prevention and intervention in child abuse. It is known that teachers are source of unsolvable problems in this issue by means of directly abusing children and adolescents. Whereas teachers are in a very critical role in terms of determining, preventing abuse and helping the child. Role of schools and teacher with regard to child abuse and neglect should be discussed in two dimensions. First of all, teachers can create an effective and responsible teaching model in this regard by not abusing and neglecting children themselves, and this will contribute to formation of a healthy and positive development and learning process for children. In the second dimension, on the other hand, teachers can prevent children's abuse and neglect by their parents and other adults, may participate effectively in intervention process. In both cases, teachers are in a crucial role in terms of child abuse and neglect, and they should have enough knowledge and skills in this regard. Teachers should be well-informed about symptoms of child abuse and neglect and about issues related to intervention and notification. In this process, teachers should increase their competencies in terms of prevention. In addition to this, teachers should receive support in relation to developing skills for preventing abuse of children and in terms of solving their own personal problems, also; they should acquire effective teaching and guidance.

Importance of the Research

Schools and teachers play an important role in prevention of child abuse and neglect. While schools and teachers should be important psychosocial support centers in preventing child abuse and in the process of treatment of children who suffered from abuse. Unfortunately, the fact that sources of many abuse cases are schools and teachers, lack of necessary measures towards children being abused and teachers' failure in fulfilling their responsibilities are among important problems in this field. In this respect, it is necessary to analyze causes for teachers' failure to preventing and intervening abuse and neglect. Therefore, it is important provide enough knowledge and skills related to child abuse and neglect for trainee teachers during their bachelor's degree education. Thus, while teachers both contribute to this process by not abusing children themselves and play an effective role in contributing to rehabilitation, intervention and determination of children who are exposed

to child abuse and neglect. Aim of this research is to analyze opinions of fourth graders in faculty of educational on child abuse and neglect.

Method

This study is a qualitative research. Study group of the research consisted of 70 candidate teachers attending the fourth grade in different departments in the Faculty of Educational Sciences in Mehmet Akif Ersoy University as of 2016-2017 academic year. Research data was collected using semi-structured interview form that was developed by research by considering the aim of this study and the field literature. This developed form consisted of three parts. Firstly, information candidate teachers were included; secondly, questions about child abuse and neglect were included; in the final part, questions related to candidate teachers' knowledge and competencies regarding child abuse and neglect were included. For the analysis of research data, answers given by candidate teachers to question in semi-structured interview form were analysed using the content analysis method. In the content analysis, firstly, answers given to open-ended questions were read separately by researchers, and themes and codes were determined. Then, these codes and themes were compared, and codes and themes agreed upon and dissented were determined.

Findings

According to the findings of the research, it was determined that participants followed current events at the highest rate in the Internet; they considered abuse and neglect as assault to personal rights, restriction of freedom of personality and intending to person's privacy; and children were exposed to abuse everywhere such as at school, at home/family, in the environment and on the street, in foster home, at playground, on the Internet, in boarding school, in prisons and other places. Among various negative emotions and attitudes that participants experienced in the face of abuse cases, there were feeling such as sadness, agonizing, anger, resentment, irritation, hatred, fear and worry, revulsion, disgust, guilt and helplessness, and shame. Vast majority of participants indicated that they could distinguish students who suffered from abuse and neglect, while some of them indicated that they could not understand/distinguish such behaviors. With regard to a student exposed to abuse, most of the participants indicated that they would collaborate with guidance service/psychological counselor, others indicated that they would inform the police and initialize legal process, solve by themselves, question the responsible ones, inform school management and the family. Participants indicated that abuse and neglect had effects such as psychological

problems in children's lives, negative effects on their adult lives, preventing of becoming a healthy individual, social effects and that the child would act just like they had been behaved; and as teachers, they had roles such as informing/raising awareness/educating for prevention of abuse, noticing the abuse, setting an example and becoming a model for children. All the participants indicated that they wanted to receive information on this issue and families did not have enough information.

Conclusions, Discussion and Recommendations

Consequently, analyzing research findings generally, it was determined in the study that candidate teachers' level of knowledge and skills related to determination, prevention and intervention process for child abuse and neglect was not at an adequate level, and they were not completely aware of their roles and responsibilities on this issue in laws and regulations. At the same time, it was observed that candidate teachers were aware of their lack of knowledge and they were eager to participate in works to be done. This situation is not a surprising situation since there was a lack of applications/courses/ seminars for students related to child abuse and neglect mainly in faculties of educational sciences and other faculties. This finding is considered to be similar for candidate teachers in other universities in our country. That is because there are not any courses related to child abuse and neglect in these programs.

On the other hand, also in some studies conducted, it was specified that teachers had problems in fulfilling their duties and responsibilities in the subject of preventing child abuse and neglect. One of the problems is that, since teachers do not receive any training on child abuse and neglect, they do not have enough knowledge and skills in determining and preventing child abuse. These results can be considered as an indicator of lack of teachers' knowledge on this issue that has many reasons such as dimensions of child abuse and neglect, their effects of children and their preventability. However, teachers are at a very important point on this subject. Teachers are able to perceive differences in children's behaviors better since they observe them among their peers and they can observe changes. Therefore, teachers are in the most advantageous group in terms of reaching children from many aspects. All these results reveal a significant need with its answers to discussions about the necessity to focus on teachers. Thus, it should be ensured that teachers are aware of their roles and responsibilities.

In one of problems related to child abuse, the fact that teachers are individuals who directly carry out abuse more than being an important part of prevention and intervention process shows that the situation is a problem in terms of teachers training programs. Whereas, mainly teachers working with children and adolescents and teachers, administrators and officers in other agencies and organizations should have sufficient competency in this issue and child abuse should be prevented. In child abuse prevention and intervention studies, mainly teachers should be trained and their preventive roles should be increased, school-based programs should be extended, and training candidate teachers in bachelor's degree process will contribute to their more effective roles in the process of prevention.